Puolustusvaliokunta 10.9.2019

Hallituksen vuosikertomus 2018 (K 3/2019 vp)

1 Puolustuksen toimintaympäristön muutokseen vastaaminen

Puolustuskykyä on ylläpidetty ja kehitetty valtioneuvoston puolustusselonteon (VNS 3/2017 vp – EK 23/2017 vp) linjausten mukaisesti. Puolustusjärjestelmän ylläpidon ja kehittämisen painopisteet selontekokaudella ovat kaikkien puolustushaarojen valmius, käytöstä poistuvien suorituskykyjen korvaaminen sekä tiedustelu, kyberpuolustus ja kaukovaikuttaminen.

Puolustusministeriön hallinnonalan valmius on pidetty korkealla tasolla. Valmiutta on kyetty parantamaan lainsäädännöllisin toimenpitein sekä lisärahoituksella, josta merkittävä osa on suunnattu joukkojen materiaalisen valmiuden parantamiseen.

Strategisten hankkeiden valmistelua on jatkettu. Merivoimien aluskaluston korvaamista (Laivue 2020 –hanke) koskevat sopimusneuvottelut ovat viivästyneet alkuperäisestä aikataulusta. Sopimus neljän aluksen rakentamisesta pyritään saamaan valmiiksi Rauma Marine Constructions Oy:n kanssa alkusyksystä 2019. Samalla pyritään tekemään sopimus alusten taistelujärjestelmän toimittamisesta Saab AB:n kanssa. Ilmavoimien monitoimihävittäjien suorituskyvyn korvaamishanke (HX-hanke) on edennyt suunnitellusti. Puolustusvoimat vastaanotti tarjoukset viideltä valmistajalta tammikuussa 2019 ja parhaillaan on käynnissä tarjouskilpailun ensimmäinen neuvotteluvaihe. Tarkennettu tarjouspyyntö lähetetään syksyllä 2019. Lopulliset tarjoukset saadaan vuonna 2020, ja hankintapäätös tehdään vuonna 2021.

Puolustusyhteistyötä on laajennettu ja tiivistetty erityisesti niiden maiden ja maaryhmien kanssa, joilla on merkittävä rooli Itämeren turvallisuuden osalta niin normaalioloissa kuin mahdollisessa kriisitilanteessa.

Päättyneellä vaalikaudella toteutettiin useita valmiutta parantavia lainsäädäntömuutoksia. Uudella sotilastiedustelulailla parannettiin Puolustusvoimien tiedonhankintaa vakavista kansainvälisistä uhkista siten, että Puolustusvoimille säädettiin toimivaltuudet henkilötiedusteluun ja ulkomaan tietojärjestelmätiedusteluun, radiosignaalitiedusteluun sekä tietoliikennetiedusteluun.

2 Puolustusministeriön toimialan tuloksellisuus

Puolustusministeriön hallinnonalan tehtävät ja toiminnan tulokset liittyvät ennen kaikkea varautumiseen sekä yhteiskunnan toimintakykyyn poikkeusoloissa. Sen vuoksi tulosten todentaminen normaalioloissa on haastavaa.

Hallinnonalan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden aikajänne on huomattavan pitkä. Hallituksen vuoksikertomuksessa on esitetty puolustusministeriön arvio kehityksen suunnasta kunkin vaikuttavuustavoitteen osalta. Viime kädessä kyse on kokonaisarvioinnista, jossa ei tarkastella pelkästään yksittäisten toiminnallisten tulostavoitteiden toteutumista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Tavoite	**Arvosana**
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	Hyvä
Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky	Tyydyttävä
Turvallinen yhteiskunta	Hyvä
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	Hyvä

Arvioinnissa käytetty asteikko: ”Erinomainen, Hyvä, Tyydyttävä, Välttävä, Tavoitteesta luovuttu/Heikko”.

2.1 Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka

Vuoden 2017 puolustusselonteon toimeenpanolla turvattiin Suomen puolustuskykyä muuttuvassa turvallisuustilanteessa, luotiin edellytyksiä uskottavan ja koko maan kattavan puolustusjärjestelmän ylläpitämiselle, toteutettiin strategisia suorituskykyhankkeita, parannettiin Puolustusvoimien valmiutta, syvennettiin puolustusyhteistyötä ja kehitettiin kansallista lainsäädäntöä.

Suomen ja Ruotsin välillä jatkettiin puolustusyhteistyötä muun muassa ministeritason tiiviillä vierailuvaihdolla ja yhteistyöasiakirjalla, joka muodostaa kehyksen yhteistyölle jatkossa. Yhteistyölle ei aseteta ennakkoon rajoitteita. Asiakirja ei sisällä keskinäisen puolustuksen velvoitteita. Ministeritason ja virkamiesjohdon tapaamisia Yhdysvaltojen kanssa järjestettiin poikkeuksellisen paljon. Kahdenvälistä puolustusyhteistyötä Ruotsin ja Yhdysvaltojen kanssa pyrittiin vahvistamaan lisäämällä myös kolmenkeskistä yhteistyöstä maiden välillä. Kolmenkeskinen aiejulistus allekirjoitettiin vuonna 2018. Ministeritasolla allekirjoitettiin yhteistyöasiakirjat myös Ranskan ja Norjan kanssa.

2.2 Ennaltaehkäisevä sotilaallinen puolustuskyky

Puolustuksen ennaltaehkäisykyky perustuu toimintaympäristöön suhteutettuun valmiuteen ja torjuntakykyyn. Puolustuskykyä arvioidaan suhteessa pitkän aikavälin tavoitetilaan ja toimintaympäristön vaatimuksiin. Suunnittelunäkymään perustuvan arvioinnin kannalta kriittiset kysymykset ovat seuraavat:

1) toteutuvatko vuoden 2017 puolustusselonteon resurssilinjaukset täysimääräisesti
2) kyetäänkö parantamaan valmiutta ja kehittämään tarvittavia uusia suorituskykyjä (tiedustelu, kyberpuolustus ja kaukovaikuttaminen) sekä korvaamaan käytöstä poistuvat suorituskyvyt suunnitellusti.

Puolustuskykyä kehitettiin vastaamaan turvallisuusympäristön muutokseen materiaalisella kehittämisellä, varusmiesten valmiusyksikkökoulutuksella, Puolustusvoimien omilla, viranomaisyhteistyössä järjestetyillä ja monikansallisilla harjoituksilla sekä kansainvälisellä puolustusyhteistyöllä. Sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahojen asteittaisella lisäyksellä on viime vuosina kompensoitu vuosina 2012−2015 tehtyjä vähennyksiä, jotka olivat vuonna 2015 noin kymmenen prosenttia määrärahoista.

Puolustusvoimat on ylläpitänyt valmiutta torjua Suomeen kohdistuva sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen valmius- ja puolustussuunnitelman mukaisesti. Alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen suorituskyky on ylläpidetty valmiusvaatimusten mukaisena toimintaympäristön vaikutukset huomioiden.

Alusvuorokausilla ja lentotunneilla mitattu toiminnan taso oli vuonna 2018 edellistä vuotta korkeampi. Ilmavoimien pääkalustolla lennettiin 100 tuntia ja helikopterikalustolla lähes 200 tuntia edellisvuotta enemmän. Kansainvälisessä harjoitustoiminnassa painopiste on ollut vaativissa puolustuskykyä kehittävissä harjoituksissa. Valmiusyksiköt olivat ensimmäistä kertaa operatiivisessa valmiudessa. Valmiuden kehittämistä kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen jatkettiin suunnitellusti.

Vuonna 2018 koulutettiin 20 154 varusmiestä. Varusmieskoulutuksen kehittämiseksi käynnistetyllä Koulutus 2020 –ohjelmalla yhtenäistetään koulutusta ja uudistetaan johtajakoulutusta. Kertausharjoituksissa koulutettujen määrä (17 616) jäi vuonna 2018 hieman asetetusta tavoitteesta (18 000), koska ilmavoimien kertausharjoituksissa oli ennakoitua enemmän peruutuksia. Varusmies- ja reservinkoulutuksen koulutukselliset tavoitteet kuitenkin saavutettiin. Harjoitustoiminta mahdollisti riittävän yksilö-, ryhmä- ja joukkuetason koulutuksen sekä toimimisen sodanajan yksikkönä, aselajien yhteistoiminnan ja pataljoonatason harjoittelun.

Sotilaalliseen maanpuolustukseen käytettiin vuonna 2018 yhteensä noin 2 416 milj. euroa (pl. alv), josta puolustusmateriaalihankintojen ja toimintamenorahoituksella tapahtuvan joukkojen varustamisen osuus oli 21,2 %. Kun mukaan lasketaan myös materiaalin kunnossapidon hankinnat, materiaalisen valmiuden osuus sotilaallisen maanpuolustuksen menoista oli 38,8 %. Puolustusmateriaalihankintojen toimitus- ja maksuaikataulut vaikuttavat oleellisesti materiaalihankinnoista aiheutuvien menojen määrään kunakin vuonna.

2.3 Turvallinen yhteiskunta

Puolustushallinnolla on tehtävien edellyttämä valmius tukea suorituskyvyillään, voimavaroillaan ja osaamisellaan muita viranomaisia yhteiskunnan turvallisuusstrategian periaatteiden mukaisesti. Tuki muille viranomaisille sisältää virka-avun sekä osallistumisen pelastustoimintaan. Puolustusvoimat toteutti kaikki siltä pyydetyt ja voimassa olevien säädösten mukaiset virka-aputehtävät. Virka-avun määrä (563 tehtävää vuonna 2018) oli kolmen edellisen vuoden tasolla. Helikopterivirka-avun määrä kaksinkertaistui aikaisempiin vuosiin verrattuna pääasiassa useista maastopalojen sammutustehtävistä johtuen.

2.4 Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Puolustusvoimat osallistui sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin valtiojohdon päätösten mukaisesti ja edesauttoi osaltaan Suomen pyrkimystä edistää maailman konfliktialueiden vakautta.

Suomi osallistui tarkastelujaksolla 11 kriisinhallintaoperaatioon sotilastarkkailijaoperaatiot mukaan lukien. Osallistuminen EU:n ALTHEA-operaatio Bosnia-Hertsegovinassa päättyi maaliskuussa 2018, ja osallistuminen YK:n UNDOF-operaatioon Golanilla päättyi kesäkuussa 2018. UNIFIL-operaatiossa suomalaisten toiminta keskitettiin marraskuussa 2018 operaatiokomentajan ranskalaisen reservipataljoonan (FCR) tukikohtaan. Suomen osallistuminen UNIFIL-operaatioon irlantilais-suomalaisessa pataljoonassa päättyi vuoden 2018 lopussa.